

به نام خدا

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

معرفی پژوهش مطالعه موردی: رویکرد «آیزنهارت»

مرتضی نبی میبدی

مردادماه ۱۳۹۴

منبع اصلی:

Eisenhardt, Kathleen M. 1989. Building Theories from Case Study Research. *The Academy of Management Review* 14 (4): 532–550.

- «آیزنهارت» و فرایند استقرایی نظریه‌سازی را با استفاده از مطالعه موردی
- تعریف مسئله و اعتبار سازه شبیه پژوهش‌های آزمون فرضیه و برخی مانند تجزیه و تحلیل درون موردی و منطق تکرار ویژه فرایندهای مورد گرا و استقرایی

**ادعای نویسنده: رویکرد معرفی شده مناسب
زمینه‌های موضوعی تازه است.**

مسئله و هدف

- در روش‌های سنتی و مرسوم، ارتباط با داده‌های واقعی کم است.
- ابهاماتی در تمایز میان داده‌های کیفی، منطق استقرایی، و مطالعه موردی وجود دارد.
- عدم شفافیت درباره فرایند نظریه‌سازی واقعی از داده‌ها به ویژه در زمینه فرایند استقرا و نقش نوشته‌ها

هدف: نظریه‌سازی از مطالعه موردی

رویکرد مطالعه موردی

- **مطالعه موردی:** یک راهبرد پژوهشی است که تمرکز آن بر روی فهم پویایی‌های موجود درون یک زمینه واحد است.
- مطالعه موردی می‌تواند یک یا چند مورد (مانند بررسی ۹ سازمان در حال افول) و چند سطح تجزیه و تحلیل (مانند سطح شرکت و صنعت) را دربرگیرد.
- مطالعه‌های موردی، روش‌های گردآوری داده مانند آرشیوها، مصاحبه‌ها، پرسشنامه‌ها و مشاهده‌ها را ترکیب می‌کنند.
- شواهد ممکن است کیفی (مانند کلمات)، کمی (مانند اعداد) یا ترکیبی باشند.

نظریه سازی از پژوهش مطالعه موردی

- خروجی این مقاله، فرایند نظریه سازی از مطالعه موردی است. این فرایند شامل گام های زیر است:
- گام آغازین که شامل تعریف پرسش های پژوهش و سازه های از پیش تعیین شده است.
- انتخاب موردها
- انتخاب ابزارها و پروتکل ها
- ورود به میدان
- تجزیه و تحلیل داده ها
- شکل دهی فرضیه ها
- دربر گیری نوشته ها
- خاتمه کار و نتیجه گیری

آغاز

- تعریف اولیه پرسش پژوهشی
 - بدون پرسش پژوهشی، پژوهشگر تحت تأثیر حجم بالای داده‌ها قرار می‌گیرد.
- از پیش تعیین کردن سازه‌ها می‌تواند طرح اولیه نظریه را شکل دهد.
- تا آنجایی که ممکن است در این روش باید از نظریه‌ها و فرضیه‌های موجود دوری کرد.

انتخاب موردها

- مطالعه های موردی براساس نمونه گیری نظری انجام می شوند.

- هدف: تکرار موردهای قبلی یا بسط نظریه در حال پدید آمدن، یا پر کردن دسته های نظری
- هدف: دستیابی به شواهد بیشتر

- مثال: نمونه گیری برای ساخت نظریه های موفقیت و شکست

انتخاب ابزار و پروتکل‌ها

- پژوهشگران نظریه‌ساز به طور معمول چند روش گردآوری داده را ترکیب می‌کنند.
 - مثلث‌بندی (سه سویه سازی) در روش گردآوری داده
- پژوهش مطالعه موردی می‌تواند داده‌های فقط کیفی، فقط کمی، و یا هر دو را دربرگیرد.
 - داده‌های کیفی می‌توانند به طور مستقیم نظریه را شکل دهند و سپس با استفاده از داده‌های کمی آن را تقویت کرد.
- استفاده از چند پژوهشگر

ورود به میدان

- همپوشانی مکرر تجزیه و تحلیل داده با گردآوری داده
 - یادداشت‌های میدانی یکی از ابزارهای مهم برای انجام این همپوشانی است.
 - یادداشت‌های میدانی یک جریان ادامه‌دار تفسیر درباره آنچه در پژوهش روی می‌دهد است.
- یکی از جنبه‌های کلیدی نظریه‌سازی، تعدیل آزادانه در فرایند گردآوری داده است. همچنین این تعدیل می‌تواند در ابزار گردآوری داده یا تغییر موردها هم صورت گیرد.

«آیا درست است که این تغییرات در طول مطالعه انجام شود؟»

تجزیه و تحلیل داده‌های درون موردی

- تجزیه و تحلیل درون موردی می‌تواند به پژوهشگر برای مدیریت داده‌ها یاری رساند.
- این تجزیه و تحلیل به طور معمول شامل به تفصیل نوشتن جزئیات مطالعه موردی برای هر واحد است.
- قالب استاندارد برای این نوع تجزیه و تحلیل وجود ندارد.
 - نمایش جدولی، استفاده از نمودار، و توصیف روایتی

**ایده کلی: آشنا شدن با هر مورد به عنوان یک
موجودیت مستقل**

جستجوی الگوهای میان موردی

- گام بعدی تجزیه و تحلیل، جستجوی میان موردی برای الگوها است.
- انجام به شیوه‌های گوناگون
 - انتخاب دسته‌ها یا ابعاد و سپس جستجوی شباهت‌های درون گروهی به همراه تفاوت‌های بین گروهی
 - شیوه دوم، انتخاب چند جفت مورد و سپس تهیه لیستی از شباهت‌ها و تفاوت‌های بین هر جفت
 - راهبرد سوم، تقسیم داده‌ها با منبع داده است.

ایده کلی: اجبار پژوهشگر به فراتر رفتن از برداشت‌های اولیه

شکل دهی فرضیه‌ها

- با استفاده از تجزیه و تحلیل، تم‌ها، مفاهیم، و حتی روابط اولیه بین متغیرها آشکار می‌شوند.
- نخستین گام در شکل دهی فرضیه: شفاف سازی سازه‌ها
 - پالایش تعریف سازه
 - ساخت شواهدی که سازه را در هر مورد اندازه گیری کند.
 - (استفاده از تکنیک‌هایی مانند رسم جدول برای خلاصه سازی شواهد)

شکل دهی فرضیه‌ها - ادامه

- گام دوم در شکل دهی فرضیه، بررسی روابط پدید آمده با شواهد موجود در هر مورد است.
- منطق پشت این کار تکرار است.
 - در تکرار، موردهایی که روابط پدید آمده را تأیید کنند اعتبار آن را بالا برده‌اند.
- در این مرحله، داده‌های کیفی برای درک چرایی رابطه بسیار مفید هستند.
- با این حال، به جای وجود آمارهای مانند F ، فرایند بیشتر به صورت قضاوتی است.

ایده کلی در شکل دهی فرضیه‌ها: مقایسه نظریه و داده‌ها به طور پیوسته و حرکت به سمت نظریه‌ای مناسب برای برازش بهتر داده‌ها

در برگرفتن نوشته‌ها

- این کار شامل بیان مشاب‌هت‌ها، تفاوت‌ها، و چرایی آنها است.
- بررسی نوشته‌هایی که در تضاد با کار پژوهشگر هست.
- نوشته‌های مشابه می‌تواند باعث افزایش اعتبار درونی، تعمیم‌پذیری بهتر، و سطح مفهومی بالاتر شود.

رسیدن به انتهای کار

- دو چالش در اینجا مطرح است:

- ۱. در چه زمانی باید افزودن موردها را متوقف کرد؟
- ۲. در چه زمانی باید حرکت بین نظریه و داده را پایان داد؟

- **اشباع نظری (theoretical saturation)**

- چالش ۱: اشباع نظری زمانی است که یادگیری افزایشی بسیار کم شود و پژوهشگر پدیده جدیدی را مشاهده نکند.
- در عمل، برخی از ملاحظات زمانی و هزینه‌ای هم می‌تواند بر تعداد مورد اثر بگذارد.
- چالش ۲: با افزایش داده‌ها بهبود چندانی در نظریه حاصل نشود.

- فرایند نظریه‌سازی از پژوهش مطالعه موردی به طور کامل تکرار شونده است.
- درست است که این فرایند از شیوه‌های گوناگون استفاده می‌کند که منجر به داشتن دیدگاه واگرا می‌شود ولی در نهایت فرایند در گام تعریف مفاهیم، سنجه‌ها، و چارچوب دیدگاهی همگرا پیدا می‌کند.
- همچنین فرایند معرفی شده با شواهد تجربی به طور کامل گره خورده است.

نقاط قوت و ضعف نظریه سازی از موردها

● قوت:

- احتمال ایجاد یک نظریه جدید
- نظریه ارائه شده قابلیت آزمون پذیری با سازه ها را دارد.
- نظریه ارائه شده از نظر تجربی معتبر است، چرا که نظریه ساخته شده در ارتباط تنگاتنگ با شواهد و مشاهدات تجربی قرار دارد.

● ضعف:

- یکی از نقاط ضعف، امکان بیش از حد پیچیده شدن نظریه است. دلیل این امکان، تمایل و تلاش پژوهشگر برای دربرگرفتن تمام داده ها است.
- نظریه ایجاد شده ممکن است خیلی محدود و بنابراین قابلیت تعمیم نداشته باشد.

کاربرد

- اطلاعات اندکی در مورد پدیده مورد بررسی وجود دارد
- میان یافته‌های پیشین تعارض وجود دارد
- نیاز به دیدگاه‌های جدید

در این موقعیت‌ها، نظریه‌سازی از مطالعه موردی مناسب است چرا که چندان به نوشته‌ها و شواهد پیشین وابسته نیست.

ارزیابی پژوهش مطالعه موردی

- نخست: ارائه یک «نظریه خوب»
 - نظریه‌ای به صرفه، قابل آزمایش، و به طور منطقی منسجم
- دوم: قوت روش و شواهد بکار رفته
 - برازش مناسب داده‌ها
- سوم: ارائه بینش‌های نو و چارچوب‌شکنی در نظریه

سخنان پایانی

- هدف، معرفی فرایند نظریه‌سازی از پژوهش مطالعه موردی بود.

- نظریه برخاسته از این فرایند نقاط قوتی مانند تازگی، قابلیت آزمایش، و اعتبار تجربی دارند و همه اینها به خاطر ارتباط تنگاتنگ با داده‌ها است.

این کار، از این روی مهم است که ممکن است توجه پژوهشگران را به سمت مسیر داده به نظریه جلب کند.

با سپاس

